

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 OSLO

Ref. 13/5631-

Vår ref. 14/22-3
A00/MYHN

Dato 17.01.2014

Foreløpig høringsvar - forslag til endringer i opplæringsloven – rett til påbygging til generell studiekompetanse etter fullført og bestått fag- og yrkesopplæring

Telemark fylkeskommune gir med dette sitt svar på nevnte høring. Dette er en sak av stor betydning for fylkeskommunen. Lovforslaget innebærer at søkerens, elevenes og lærlingenes rammebetingelser endres på en slik måte at det over noen år vil berøre helheten og mange enkeltelementer i det videregående opplæringssystemet. Vi beklager derfor at vi som fylkeskommune ennå ikke har fått behandlet forslaget politisk. Det skyldes at det ikke har vært mulig å få det til innen fristen 17.01.13.

Hovedutvalg for kompetanse vil imidlertid behandle saken i møte 28.01.13. Høringsvaret fra Telemark fylkeskommune avgis derfor med det forbehold at politikerne kan komme til å gjøre endringer. Endelig høringsvar, eventuelt med endringer gjort av Hovedutvalget, vil bli meddelt Kunnskapsdepartementet i eget brev omkring 01.02.13.

Overordnede synspunkt

Telemark Fylkeskommune støtter i hovedsak departementets forslag til endring av opplæringsloven, om å innføre rett til påbygging til generell studiekompetanse etter fullført og bestått fag- og yrkesopplæring.

Vi vil imidlertid nevne to andre utdanningspolitiske strategier som også bør tas i bruk for å åpne veien fra yrkesfaglig utdanning på videregående nivå, til høyere utdanning:

1. «Y-veien»

Stortingsmelding 20 sier at Kunnskapsdepartementet har som mål å forbedre karriere- og utdanningsmulighetene fra de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Telemark fylkeskommune mener det er viktig at tilbud innenfor Y-veien, og tilrettelegging med tanke på å lage likeverdige utdanningsveier innenfor yrkesfag, prioriteres.

Y-veien har innenfor noen utdanningsområder vist seg å være en velegnet modell for å utdanne ingeniører. I nevnte stortingsmelding pekes det på dette, og departementet har som mål å åpne for at det skal etableres Y-vei innenfor flere utdanninger. Det er viktig at dette følges opp og realiseres.

2. «Yrkesfag-veien»

Det er blant annet gjennom ulike stortingsmeldinger og NOU'er, blitt pekt på behovet for å heve yrkesfagenes status. Yrkesfagenes status henger nøye sammen med hvordan samfunn og arbeidsliv krediterer kompetansen fra dette nivået. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) innplasserer fullført videregående opplæring med nivå 4. Fagskole, som er en yrkesfaglig videreutdanning på tertiærnivå, er innplassert på nivå 5. Videre avansement i det norske utdanningssystemet forutsetter innpass i de akademiske

utdanningssystemene. European Qualifications Framework (EQF) har som mål at det skal være «stiger» utover nivå 4 og 5, mellom studieforberedende og yrkesfaglige studieprogrammer. En likeverdig utdanningsvei til nivå 8 vil være av betydning for både status og rekruttering. EU har som mål at innen 2017 skal det dokumenteres hvordan alle skal kunne nå EQF-nivå 8 uten å gå på skole, kun gjennom livslang læring.

Ungdommens videre karrieremuligheter vil være av stor betydning for at de skal ønske å velge yrkesfag og fagskoleutdanning, og således avgjørende for at arbeidslivet skal få tilgang på kvalifisert arbeidskraft. Telemark fylkeskommune vil derfor oppfordre Kunnskapsdepartementet til, parallelt med innføring av rett til påbygg etter Vg3, å følge opp arbeidet med NKR (nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk) for alternativ vei til nivå 8.

Generelt om forslaget

Selv om innføring av rett til påbygging til generell studiekompetanse etter fullført og bestått fag- og yrkesopplæring hviler på et solid kunnskapsgrunnlag, er det vanskelig å si hvilke konsekvenser det vil få på kort og lang sikt. Videregående opplæring er et komplisert og mangslungent system, og nyordningen vil påvirke både den yrkesfaglige og den studieforberedende opplæringa og forholdet dem imellom. I prinsippet innfører en jo et system hvor alle går mot studiespesialisering. Aktuelle problemstillinger er blant annet:

- Hvordan vil nyordningen påvirke ungdommens søkemønstre?
- Hvor mange vil benytte seg av den nye retten på kort og lang sikt?
- Vil behovet for Vg3 Påbygging bli vesentlig redusert?
- Vil det lykkes for fylkeskommunen å skaffe nok læreplasser?
- Vil «nye» lærlinger fortrenge «gamle», slik at de som primært ønsker å skaffe seg fagbrev og bli i et yrke, blir utkonkurrert av andre som skal videre i utdanningssystemet?
- - eller vil bedriftene velge de nest beste, de som de regner med å beholde?
- Vil det måtte opprettes mange flere yrkesfaglige Vg3 i skole, av mangel på læreplasser?
- Vil nyordninga føre til at flere består og fullfører videregående opplæring?

Innføringstakten

Telemark fylkeskommune mener det er riktig at utvidelsen av retten ikke gis tilbakevirkende kraft. Ved å åpne opp for dem som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring i 2014 eller senere, blir innføringen mer forutsigbar for fylkeskommunene, en vil vinne erfaring, og tilbudet vil kunne bygges opp litt etter litt.

Fullført og bestått

I lovforslaget er det en forutsetning at søkeren «har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring osv.» Telemark fylkeskommune mener dette er et viktig prinsipp. I tillegg kan det være viktig å vurdere om en gjennom forskrift eller på andre måter bør regulere eventuelle unntak fra regelen, grensetilfeller osv., men vi mener at det i utgangspunktet bør være strengt.

En problemstilling som kan komme opp, er denne: Hvis eleven har begynt på påbygg og stryker på fagprøven, skal han da beholde skoleplassen, eller eventuelt slutte? Hvis han får beholde plassen må det kontrolleres og passes på at fag tas opp igjen. Praksisen i Telemark er at skolene er informert om at de er siste kontrollorgan på høsten og dette har fungert bra.

Fleksibelt

Vi ser for oss at for en del unge som tar fag- eller svennebrev utover høsten, etter at skolen har begynt, vil det bli lenge å vente med å starte på påbygging neste høst. Her vil fylkeskommunene få en utfordring når det gjelder å lage fleksible tilbud, f.eks. med oppstart i januar.

Varigheten av retten

Telemark fylkeskommune er glad for at Kunnskapsdepartementet ikke har satt noen spesiell grense for når retten til påbygg må være tatt ut. Dette harmonerer godt med andre regler som gjelder de voksne, og understøtter samfunnets og enkeltmenneskers behov for livslang læring.

Voksne

Telemark fylkeskommune er enig i forslaget bestemmelse om at lovendringen ikke gjelder personer som på ulike vis fullfører fag- eller yrkeskompetanse som voksne.

Men fylkeskommunens tilbud til de voksne vil på sikt bli utfordret av en lovendring. I tillegg til voksne som har rett til videregående opplæring etter Opplæringslovens § 3A-4, vil det om 5-6 år bli en ny rettsgruppe, med en egen rett til å få generell studiekompetanse.

Da vil lovendringen få betydning for fylkeskommunens voksenopplæringstilbud når det gjelder tilbud om generell studiekompetanse og volumet på dette.

Telemark fylkeskommune forutsetter at retten til ett års påbygging som voksen eventuelt vil kunne tas ut over flere år. Det bør presiseres at uttrykket «ett år» gjelder omfanget på tilbudet, og ikke innebærer en begrensning til ett enkelt skoleår.

Av praktiske årsaker bør retten til den gruppa som venter med å ta ut ungdomsretten og i stedet får et tilbud om påbygg som voksne, gis en egen betegnelse, for eksempel «avgrenset voksenrett» eller «rett til påbygging som voksen». Dette er ikke minst viktig i en inntakssammenheng, og også for å tydeliggjøre at disse ikke har en generell voksenrett.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Telemark fylkeskommune merker seg økningen i Statens årlige rammeoverføringer til fylkeskommunene, som følge av den bebudede lovendring. Da det ikke er mulig, verken for Kunnskapsdepartementet eller for fylkeskommunene å vite noe eksakt om virkningen av lovendringen, blant annet nivået på kostnadsøkning for fylkeskommunene, er det av stor betydning at Staten nøye følger utviklingen på dette området i de nærmeste år, og justerer nivået på finansieringen.

Telemark er i utgangspunktet et «yrkesfag-fylke». Vi mener at Staten i sin utregning av rammeoverføring til fylkeskommunene må ta høyde for forskjellen fylkene i mellom, da det må forventes størst økning i tilbudet i fylker med stor andel med yrkes- og fagopplæring.

Telemark er ikke uten videre enig i Departementets vurdering av at forslaget ikke vil ha vesentlige administrative konsekvenser. En lovendring vil påvirke både ungdomsopplæring, fagopplæring og voksenopplæring. Omfanget på virksomheten og tilbudet som fylkeskommunen skal gi, vil vokse. Det medfører også at behovet for administrative ressurser øker.

Med vennlig hilsen

Helge Galdal
Fylkesopplæringssjef
Telemark fylkeskommune

Nils Thorbjørn Myhren
rådgiver - Seksjon for kvalitet og utvikling –
Avdeling for videregående opplæring